

Ako nadobudnúť exempláre druhov podliehajúce CITES z ČR

Čo všetko je dobré vedieť vopred?

Krajinou, odkiaľ pochádza väčšina exemplárov druhov chránených Dohovorom o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín (CITES) prinesených na Slovensko, je Česká republika, preto pochopiteľne najviac problémov vzniká pri preverovaní pôvodu a legálneho nadobudnutia exemplárov práve z ČR. Cieľom tohto článku je priblížiť chovateľom základné povinnosti pri nadobudnutí exemplárov druhov podliehajúcich dohovoru CITES podľa českých právnych predpisov.

Povinnosti označovania a vydávania dokladov pri predaji/kúpe exemplárov druhov živočíchov a rastlín, ktoré podliehajú CITES v štátoch Európskej únie, priamo upravujú nariadenia Európskej únie - nariadenie Rady (ES) č. 338/97 a nariadenie Komisie (ES) č. 1808/2001. Živočíchy a rastliny chránené dohovorom CITES sú na území Európskej únie rozdelené do 4 príloh (A - D), pričom druhy z prílohy A patria medzi najprísnejšie chránené a akákoľvek komerčná činnosť s nimi je zakázaná, a to bez ohľadu na ich pôvod. Povinnosti pri nakladaní s exemplármi jednotlivých druhov z prílohy A upravujú priamo nariadenia. Pri predaji/kúpe musí byť na takéto exempláre vystavené potvrdenie o udelení výnimky zo zákazu komerčných činností platné v celej EÚ (jednotné tlačivo žltej farby, tzv. certifikát) a zároveň musia byť nezameniteľne označené v súlade s nariadeniami - teda jedinečným, nezameniteľným, nedeliteľným uzavretým krúžkom alebo jedinečne číslovaným mikročipom. Povinnosti pri nakladaní s exemplármi druhov z ostatných príloh môžu byť ustanovené v národnej legislatíve, ktorá sa však v závislosti od konkrétnej krajiny môže značne líšiť.

V Českej republike upravuje povinnosti nezameniteľného označovania a vedenia evidencie zákon č. 100/2004 Zb. o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a divo rastúcich rastlín regulovaním obchodu s nimi a ďalších opatreniach k ochrane týchto druhov a o zmene

niektorých zákonov a vyhláška č. 227/2004, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 100/2004 Zb. Oba predpisy sú účinné od 1. 5. 2004. Zákon prostredníctvom vyhlášky ustanovuje zoznam druhov z prílohy B, na ktoré sa vzťahujú povinnosti registrácie v ČR, a teda aj nezameniteľného označenia. Exempláre druhov, ktoré v tomto zozname nie sú, v Českej republike nepodliehajú registrácii ani povinnosti označenia.

Zoznam druhov z prílohy B nariadenia Rady, ktoré podliehajú povinnosti registrácie, a teda aj nezameniteľného označovania podľa zákona č. 100/2004 Zb.:

- živé exempláre týchto druhov cicavcov: *Elephantidae spp.*, *Felidae spp.*, *Primates spp.*;
- živé exempláre týchto druhov vtákov: *Amazona spp.* (všetky druhy rodu *Amazona* okrem druhu *Amazona aestiva*), *Ara spp.*, *Callocephalon fimbriatum*, *Calyptorhynchus spp.*, *Deropitacus accipitrinus*, *Triclarina malachitacea*, *Psittacus erithacus*;
- živé exempláre týchto druhov plazov: *Cordylus spp.*, *Crocodylia spp.*, *Dracaena spp.*, *Phrynosoma coronatum*, *Pseudocordylus spp.*, *Testudinidae spp.*, *Tupinambis spp.*, *Uromastix spp.*, *Vaaranus spp.*

Podľa českých právnych predpisov sa za nezameniteľné označenie považuje označenie v súlade s právom Európskych spoločností v ochrane ohrozených druhov, teda označenie jedinečným, nezameniteľným, nedeliteľným uzavretým krúžkom alebo jedinečne číslovaným mikročipom. U exemplárov, ktoré nie je možné označiť krúžkom alebo mikročipom a identifikujú sa podľa individuálnych rozlišovacích znakov, nezameniteľným označením je fotografia, ktorá je oficiálnou súčasťou registračného listu. Bez kópie takejto fotografie nie je kópia registračného listu na preverenie nadobudnutia, prípadne pôvodu, dostatočujúca. Označenie fotografiou sa najčastejšie používa pri korytnačkách a iných druhoch plazov. Fotografia musí byť vyhotovená v takej kvalite, aby sa s ňou konkrétny exemplár dal jednoznačne stotožniť. V prípade, ak stotožnenie nie je možné, nie je možné stotožnenie exempláru ani s registračným listom, a teda ani s potvrdením o jeho nadobudnutí v ČR.

Pri nadobudnutí exemplára druhu, ktorý podlieha v ČR registrácii, je dokladom o nadobudnutí exemplára fotokópia registračného listu. Tento doklad podľa stanoviska MŽP ČR nepreukazuje pôvod ani legálne nadobudnutie exemplára a je platný len na území ČR. Držiteľ v ČR je povinný po

Poicephalus gulielmi

predaji exemplára do iného členského štátu Európskej únie originál registračného listu odovzdať na príslušný úrad v ČR, preto noví držiteľia (v SR) predkladajú na ob-

Ara glaucogularis

vodný úrad životného prostredia len jeho fotokópiu. Kolónku č. 21 v registračnom liste (v staršom type tlačiva je to kolónka č. 18) vyplňuje pôvodný vlastník a uvádza do nej meno nového držiteľa exemplára. Aj v prípade, že novým držiteľom exemplára je cudzinec (napr. občan Slovenskej republiky), má byť táto kolónka vyplnená. Pokiaľ meno a adresa žiadateľa nie sú uvedené na druhej strane registračného listu, je potrebné, aby žiadateľ predložil aj iný doklad o nadobudnutí exemplára, napr. pokladničný blok, faktúru, kúpnopredajnú alebo darovaciu zmluvu. Obvodný úrad životného prostredia bude od držiteľa vyžadovať predloženie originálu tohto dokladu a v prípade kúpnej zmluvy alebo darovacej zmluvy medzi

Ara chloroptera

fyzickými osobami ich originál potvrdený notárom alebo miestnym úradom v Českej republike. Toto opatrenie je dôležité z dôvodu, že od vstupu SR do Európskej únie sa vyskytlo už niekoľko prípadov, keď sa preukázalo, že pôvodný držiteľ v inom členskom štáte neexistuje. Potvrdením notára, resp. miestneho úradu sa preukáže, že táto osoba existuje.

Po prinesení exemplárov podliehajúcich pod CITES z Českej republiky na Slovensko a požiadaní o vydanie preukazu o pôvode na príslušnom obvodnom úrade životného prostredia sa doklady k jednotlivým exemplárom posielajú Českej inšpekcii životného prostredia (ČIŽP) na potvrdenie legálneho nadobudnutia a pôvodu exemplárov. Pokiaľ však exempláre druhov, ktoré podliehajú povinnosti registrácie, a teda aj nezameniteľného označenia, v ČR neboli pred prinesením na Slovensko nezameniteľne označené (ak bude exemplár nezameniteľne označený až na Slovensku, nič to na veci nezmení), nie je možné ich stotožniť s akýmkoľvek dokladom z Českej

Parnassius apollo

republiky (registračný list, faktúra, kúpnapredajná zmluva...), a teda im nie je možné určiť pôvod ani preukázať ich nadobudnutie v inom členskom štáte EÚ, t. j. nebude možné im vydať preukaz o pôvode ani potvrdenie

o registrácii. ČIŽP neakceptuje otvorené krúžky ako nezameniteľné označenie exemplárov, t. j. exemplár označený otvoreným krúžkom bude považovaný za exemplár neoznačený podľa legislatívy ČR.

V prípade exemplárov druhov, ktoré v Českej republike registrácii nepodliehajú, je dokladom o nadobudnutí faktúra, pokladničný blok (v prípade podnikateľov), kúpna alebo darovacia zmluva overená miestnym úradom alebo notárom v ČR (v prípade súkromných osôb). Takéto exempláre nemusia byť podľa českých právnych predpisov nezameniteľne označené a držiteľ ich nezameniteľne označí až v SR po nadobudnutí.

(Pozn. red.: Prehľad platných právnych predpisov upravujúcich dohovor CITES na území EÚ nájdete v prílohe na s. 13-14)

Mgr. Katarína Slabeyová
odbor ochrany prírody a krajiny

Ministerstvo životného prostredia SR

Foto: Michaela Slabeyová a Vedecký orgán CITES SR

ABECEDA života a životného prostredia

Slovensko. Krajina môjho zrodu a bytia, môj - váš - náš krásny a dobrý environment, ktorý si asi všetci dokážeme predstaviť v krajšej podobe a vyššej kvalite, aj keď nehraničí s morom. I keď som v súhrne prežil niekoľko rokov v zahraničí, nechcem žiť, zostarnúť a skončiť inde, mimo meniacich sa zákutí svojho detstva (patriotizmus v kozmopolitizme, ekumenizme a environmentalizme). Fľačik zeme v srdci Európy (údajne s jej geografickým stredom pri Kiemnických Baniach, domove mojich nemecko-maďarsko-slovenských prarodičov), na ktorom nájdete akoby kúsok zeme ostatnej Európy: piesky a boriny Pomoranska, kras Dinaríd, ľadovcové štíty a kary Álp, siky Panónie, stepi Podnepria, lávové pokovy francúzskeho Centrálneho masívu... Úžasná mozaika biotopov. Drobnozem so zvyškami kultúr od neolitu, ovplyvnených Keltmi, Marokmanmi, Kvádmi, Dákmi, Rimanmi, Grékmi, Húnmí, Byzantíncami, Germánmi, Maďarmi, Valachmi, Turkami, Židmi, Čechmi, Poliakmi, Chorvátmi, Ukrajincami, Rusmi, Francúzmi, Talianmi, Španielmi (dodnes nás živia Kolumbove zemiaky a kukurica) a dnes aj Američanmi. S ukázkami románskej, gotickej, renesančnej, barokovej, klasicistickej, secesnej i ostatnej európskej architektúry, pretvárajúcej krajinu na obraz človeka a určitej doby a mysle. Aj keď sa s pribúdajúcimi rokmi prejaví skepsa, veríme, že si toto bohatstvo - dedičstvo prírody a našich predkov - dokážeme uchrániť. Sila devastátorov a nečiteľov hodnôt, ako aj poškodzovateľov nášho environmentu, však v 20. storočí presiahla únosnú mieru a dnes sa začína spájať s bohorovnosťou rôznych podlých modloslužobníkov, chamtivých predstavovateľov zelených lúk a strání, ignorantov práva, duševných drobnochovateľov, pažravých drevokazcov, krvílačných zverojivcov a profitujúcich parazitov. Dúfajme, že nechcú zo Slovenska urobiť jedno veľké golfové ihrisko a, nedajbože, tankodróom. Pamätám sa, keď nám raz jeden južanský okresný tajomník strany pri prerokúvaní návrhu regulácie potoka povedal, že „nemá rád ryby, ani raky, ale ľúbi pšenicu.“

Výstižná súvislosť. Odpovedal som mu, že aj ja, no to neznamená siahnuť na život tých rýb a rakov, pričom podmienky v okolí nemenovaného potoka zase neobľubu je pšenica (doteraz tam nenarástla). Dnes môžeme toto odkázať „milovníkom golfových a bejzbalo vých palíc“, ak si v záľube naozajstnej hry nepostavia ihriská na bývalých skládkach odpadov alebo iných zdevastovaných plochách, ktoré takto pomôžu zrekultivovať. A možno by bolo pre Slovensko lepšie, keby sa zamilovali do kvetov a včiel. Do krásy a usilovnej užitočnosti.

Štruktúra. Usporiadanie prvkov v systéme, pod ktorým si málokto predstaví ekosystém, kostru živočícha alebo nerast. Každý hneď vidí „pavúka“ nejakej organizácie a hľadá v nej svoje miesto. Najlepšie vedľa vodiacej ovce v stáde, najkúsenejšej husi v krdle alebo vodcu vlčej svorky, ktorým vôbec nemusí byť Kiplingov ušľachtilý Akela. Avšak ani najkúsenejšia hus neobsťojí vo vlčom cechu, nech má akékoľvek manažérske schopnosti. Ani najstaršie ovce/barani sa nenaučia lietať, takže do cechu gagotajúcich husí a gunárov nezapadnú. Každá štruktúra by sa preto mala skladať len z prvkov, ktoré do nej patria, a pre ktoré bola vytvorená. Mala by mať svoju logiku podriadenú účelu jej zriadenia/vzniku, del'be pôsobnosti a aktivít, produkcie a rozvojovej schopnosti. Navrhoval som viacero takýchto štruktúr (vrátane prvej samostatnej organizácie štátnej ochrany prírody v Česko-Slovensku a prvej environmentálnej agentúry na Slovensku), ktoré mohli byť alebo môžu byť užitočné, ak nezabudnú prečo (nie pre koho) vznikli a na tú samotnú „užitočnosť“. Ešte za minulého režimu, keď sa len „budovalo“, som patril aj k prvým likvidátorom generálneho riaditeľstva (stredného článku riadenia - kvázi ústredného orgánu/centrálneho úradu) na Slovensku. I keď patrilo do environmentálnej sféry pr estalo byť užitočné, zbyrokratizovalo sa a začalo sa správať presne podľa zákonov Northcota Parkinsona (Parkinsonových zákonov). Zaoberalo sa hlavne sebarastom a vlasťou (pofidérnou) dôležitosťou až bohorovnosťou. Prítom si nedokázalo umyť ani vlasné nohy. Zaniklo, nič sa nestalo a upadlo do zabudnutia. Neostalo po ňom nič okrem zafajčených miestností v centre Bratislavy a hľad'nikomu nechýbajúcich papierov. Likvidátorstvo však neznašam, lebo v akejkoľvek podobe je deštruktívou, no ak štruktúra a nešíri svetlo poznania a pokroku, ale podporuje až podnecuje tmárstvo a demagógiu, tak netreba s jej likvidáciou váhať a vyniesť ju na smetisko dejín. Aj štruktúry sa delia na dobré a zlé, nech ich stvoril ktokoľvek. Rozpoznáte ich, z tých dobrých plynie ošoh. Tvoria hodnotný ekosystém.